

अमर क्षण

प्रभाकर वि. बोपडीकर

‘पतझड’ म्हणजे Fall-Season. उन्हाळा आणि हिवाळा या मधला हुरहुर लावणारा असा हा मोसम! गझल—काव्य—साहित्य—चर्चा यांना योग्य असा!

काही दिवसांपूर्वी फुललेले फुलांचे ताटवे आता निर्माल्य होऊन कचऱ्यासारखे वाटू लागतात. ह्या फुलांचे आनंददायी आयुष्य किती क्षणभंगूर आहे असे वाटून विषाद वाटू लागते. ह्या ढिगाऱ्यांत सर्व प्रकारची नाजूक—साजूक फुलेही आहेत. प्राजक्त, जाई, जुई, बकुळी, मोगरा, निशिंगंध, जास्वंद, कृष्णकमळ, गुलबक्षी, गुलाब, कार्नेशियन, टुलिप, लिली, डेझी, क्रोकोसेस, झेंडू, फोर्सेथिया, शंकाशूर, सुर्यफुले, धोतरा, बुचाची फुले वगैरे.

एकमेकांच्या बाजूला पडलेली, सुकलेली ही फुलं एकमेकांत कुजबुजताहेत असा भास होतो. “आपलं आयुष्य किती क्षणभंगूर” म्हणून काहीसा निराशाजनक सूर त्यांच्यातून निघतो.

“...आपल्या जीवनांत काही अर्थच नाही...!” काही फुलं म्हणाली. “काही का असेना, इतक्या थोड्या आयुष्यातही जगाला आपण किती आनंद दिला आहे —

रानफुलांच्या सुगंधाने आसमंत दरवळला,

गुलाब, ट्युलिप, वगैरेच्या असंख्य रंगानी, नयनरम्य दृष्यांनी सृष्टि उजळून निघाली,

फुलांच्या, पाकळ्यांच्या स्पर्शाने प्रेयसीचा मुलायम हस्तस्पर्श झाला आहे असं वाटू लागते.

बाणभट्टाच्या “कादंबरी” मध्ये पुष्पमजिरीच्या कपोल—स्पर्शाने प्रणयाला कसा बहर आला ह्याचे विलोभनीय, हृदयस्पर्शी वर्णन आहे. सुंदर, आकर्षक फुलांकडे धाव घेऊन मध चाखायला फुलपाखरे कशी झेप घेतात हे आपण नेहमीच बघतो.

फुलांच्या देवाणघेवाणीमुळे कित्येकांना आपलं उत्कट प्रेम, माया व्यक्त करता येते—काहीना Soul mate ही मिळतात.

परमेश्वराने सृष्टी निर्माण केली तेव्हाच फुलांची निर्मिती केली—फुलं ही परमेश्वराच्या राज्यातील currency नाणीच आहेत. त्यामुळेच भगवंतांनी गीतेत म्हटले आहे —

“...पुष्प अर्पण करुन भक्त माझ्या राज्यात प्रवेश करु शकतो. त्याला आत्यंतिक, सात्विक आनंद, संरक्षण मिळवून देणे हे माझे कर्तव्य ठरते...!!”

काही फुलं त्रासिक स्वरांत म्हणू लागली “हे सर्व खरे असले तरी mind, body, spirit यांना आम्ही उजाळा देत असलो तरी काही तामसी स्वभावाचे महाभाग आम्हांला तोडून घेऊन चुरगाळतात आणि फेकून देतात. त्याचं काय? आमच्या चांगल्या, आनंददायी जीवनाचा अंत केलेला बघून:” हे जग आपल्यासाठी नाही, ह्या लोकांचं भलं करणं व्यर्थ आहे असंच वाटू लागतं!”

“काही अरसिक तर आमच्याकडे बघतही नाहीत! आपल्या सौंदर्यात काही अर्थच नाही असेही वाटू लागते. बरेच वेळा आम्ही रानावनांत वाढतो, जनसंपर्क कधीही न झाल्यामुळे ‘व्यर्थ हे जीवन’ असेच वाटू लागते!”

इतक्यात एक गुलाबाचे फुल पुढे आले आणि म्हणू लागले — “शांत व्हा! शांत व्हा!! जग हे सर्व प्रवृत्तींनी तामस, राजस, सात्विक बनलेलं आहे. It takes all kinds of people to make this world! तरीपण Everything is beautiful in its own way अशीच दृष्टि आपण स्वतःला सुंदर समजणाऱ्या फुलांनी ठेवली पाहिजे.

जे आपला नाश करण्यासाठी पुढे येत असतील त्यांना फार त्रास न देता आपल्याजवळ संरक्षणासाठी परमेश्वराने दिलेले काटे टोचावेत, म्हणजे ते पुढे येणार नाहीत. ज्यांना आपले सौंदर्य बघायचे नसेल त्यांना हया 'धोतऱ्याच्या' फुलांनी सामोरे जावे! अर्थात असे लोक थोडेच असतात!"

आपण जगभर फिरलो तर लक्षात येईल की हवाईपासून जपान पर्यंत, सर्वदूर फुलांनी आपले स्वागत केले जाते. जेवणाच्या टेबलापासून सुंदरीच्या केशपाशांमध्ये आपल्याला कलात्मकतेने माळलेले असते. आपल्या प्रियतमेला खूप ठेवण्यासाठी मोगऱ्यांची वेणी दररोज आणणारे प्रेमवीर आपण बघितले असतीलच!

फुलांवर अनेक काव्यही रचली आहेत – झेंडू, डॅफोडिल्स, – "चाफा बोलेना" – "तू तर चाफेकळी"! अनेक प्रतिभावंत साहित्यिकांनी फुलांवर आपली प्रतिभा चमकावली आहे. शेक्सपिअर म्हणतो, : "...Rose by any other name smells as sweet...."

स्वातंत्र्यवीर सावरकरांनाही प्रश्न पडला: सुंदर, नाजूक, युवतीच्या "...गालीचे कुसुम की कुसुमांच्या गाली..." चित्रकारांनी आपली कला फुलांची चित्रे, paintings काढण्यात पणाला लावली आहे. फुलांची डिझाईने जगभर राजवाड्यांवर, कपड्यांवर सर्वदूर आहेत. वाळलेल्या फुलांच्या रंगीत पाकळ्यांची सुंदर Greetings Cards मोठ्या कलात्मकतेने तयार केली जातात.

फुलांपासून निरनिराळी अत्तरे निघतात. मधमाशा फुलांतून मध गोळा करतात. औषधी गुलकंद होतो. आतातर फुलांचा export business भारतातही वाढतो आहे. सुंदर सुंदर फुलांमध्ये – "ता.ना.पि.ही.पा.नि.जा...." अशा रंगांच्या किती छटा आहेत हे नक्की करणारा, शोधून काढणारा एखादा Sir Issac Newton, Sir C.V. Raman अजून जन्माला यायचा आहे!

जिवंतपणी आणि नंतरही आपल्या भोवती जग फिरत आहे, आनंद मिळवत आहे. फुलांची उपमा नेहमीच सौंदर्याशी, समाधानाशी, आनंदाशी जोडली आहे. आपल्या आवडत्या कन्यांची नावेही – जाई, जुई, पुष्पा, कमळा, केतकी, अनारकली, अशी ठेवली जातात. गोंडस मुलांना 'देवा घरची फुले' समजतात.

फुलांतून फळे, बिया, बियांतून रोपटे, कळया, फुले, फळे, असे हे चक्र चालू आहे. फुलं हीच मध्यवर्ती आहेत. ब्रम्हदेवाने सृष्टि निर्माण केली ती कमळातून, लक्ष्मी कमळावर आरुढ असते.

"हा हन्त हन्त..." म्हणत गजराजाने मरता मरता कमळ ब्रम्हदेवाला वाहून आपला उध्दार साधला. तेव्हा, आज जरी हया fall मध्ये आपण कोमेजलेलो असतो, तरी हा क्षणही निघून जाणार आहे. मार्च, एप्रिल, काही दूर नाही!!"

त्या कोमेजलेल्या गुलाब पुष्पांवर थोडेसे दंवाचे थेंब ओघळत होते. हे बघून मी थोडासा विषण्ण झालो आहे, हे बघून हसून आमच्या सौ. नेहमीप्रमाणे चेष्टा करू लागली –

"...तुमच्या लहानपणच्या बालवर्गातल्या 'पुष्पा' ची आठवण झाली वाटत!"

मी मात्र त्या गुलाब पुष्पाकडे – त्यावर असलेल्या दंविडुंना बघून म्हणालो,

"...पुष्पा, ये आँसू पूछ डालो, ये तुम्हे शोभा नही देते..."

लवकरच एप्रिल महिना उजाडला – आणि हळूच पांढरे, निळे, जांभळे क्रोकोसेस आमच्या अंगणात हसून डुलू लागले.

बहिणाबाईंच्या शब्दांत विठ्ठलाचे, परमेश्वराचे, ब्रम्हदेवाचे गुणगान करू लागले.

ते बघून परमेश्वराची लीला अगाध आहे हे जाणवून त्या फुलांना अभिवादन करत मी म्हणालो: " हे आताचं आयुष्य क्षणभंगूर वाटलं तरी तुम्ही मात्र अमर आहांत!!"